

Franckesche Stiftungen zu Halle

Judæorum Christum In Carne Venientem Repudiantium Cæcitas, Ex Psalm. XVI, 2.3.4. Monstrata

Koitzsch, Christian Jacob

Elbingae, [1730?]

VD18 90820681

Abschnitt

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-202461

I Codicis Sacri versiones textui originali exacte semper responderent; minus sæpe difficultatis in verbis ejus intelligendis lectores industrii haberent: quia vero a fontibus interdum longius recesserunt; non mirum est, dari passim loca, quæ difficiliora intellectu videantur, clara autem & perspicua sint illis, qui, rite adhibitis interpretandi adminiculis, ad ipsos fontes curatis precibus solertique scrutinio recurrunt. Hujus esse generis arbitramur illa Davidis verba, quibus de statu temporum suorum ita Sospitator noster est vaticinatus: * *Dixi, inquit, Domino: Dominus es tu: bonorum meorum non eges. Sanctis, qui sunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis.* Fluctuationem interpretum vel ex eo videre licet, quod Hebraicum verbum *Amartt*, alii dixi, alii dico, alii dic, alii dicis, alii dixisti reddiderunt: ut reliqua taceamus. Vulgatæ verba jam adduximus: à qua recedens CASTALIO ita transtulit: *Quique Jovæ sic dico: Cum tu sis Dominus, bonorum meorum non indigus; ego me sanctis, & nobilibus in terra versantibus unice oblecto.* BEZA, Vatablum securus, sequenti ratione interpretatur: *Dic Jehovæ, anima mea: Dominus meus es tu, beneficentia mea non ad te. In sanctis, qui sunt in terra, & honorandis, omnis voluptas mea est sita.* TREMELLII & JUNII versio ita habet: *Dicis Jehovæ: Dominus meus es; bonum meum non es conditurus penes te: sanctis, qui in terra sunt, & magnificis collaturus es; iis, in quibus est tota oblectatio mea.* MUNSTERUS hoc modo

* PL. XVI, 2. 3.

ver-

vertit: Dixisti, o anima mea, Domino: Dominus meus es tu; bonum meum tibi nihil (addit.) Ad sanctos, qui scilicet sunt in terra, & ad virtute conspicuos, ad hos (inquam) tota mea (fertur) voluntas. SEBASTIANUS SCHMIDIUS sic vertendum censet: Dixisti Jehovæ: Adonai (Dominus) tu: bonum meum (seu beatitudinem meam quod attinet,) non est illud mihi propter te. Pro sanctis, qui in terra sunt, & magnificis, in quibus est omne beneplacitum meum. Plurium versiones proferre brevitate causa superfedemus: cum, quantis omnes difficultatibus laborent, ex his satis liquere possit. Ut enim priores in verba Dei aperte injuriosi sunt, *Amarti*, vel *Inri*, pro *Amarti* substituentes, & sic erroris Sacrum Codicem arguentes: ita posteriores incerti sunt, quomodo Ellipsin Verbi *Amarti*, cum Generis sit Fœminini, recte suppleant. Nam Vocativum, ô anima mea, plerique omissum censent: quasi Christus, cujus procul dubio hæc verba sunt, animam suam alloquatur, & quæ ipsa Deo dixerit, ei referat. Id quod quo fundamento statuatur, & num cum verborum, tum antecedentium, tum consequentium, nexu cohæreat, nostrum nunc non est disquirere. Silentio quoque reliquas difficultates, quibus maximis obnoxia hæ sunt interpretationes, præterimus. Jure saltem nemo succensere nobis poterit, si, in tanta interpretum dissensione, solius Scripturæ Sacræ vestigiis inhæreamus, & in verum certumque verborum sensum, qui non tantum Analogiæ fidei non repugnet, sed & scopo hujus Psalmi aperte congruat, verbaque omnia in nativa propriaque sua significatione relinquat, nec ullis locum præbeat difficultatibus, qua decet, ratione, in-

quiramus. Fiet hoc, si perpenderit, quæ Auctori sancto ad hunc Psalmum scribendum occasio se obtulerit. Nimirum ille, ut solebat, Messiae, hominis futuri, tempora, præmissis interpositisque precibus ferventissimis, secum meditans & perpendens; quanta tunc in gente Israëlita esset cæcitas futura, & quanta pars illorum ipsum non receptura, sed impiissime repudiatura foret, revelante Spiritu Prophetico prospexerat. Hinc in versiculo primo hujus Psalmi Ecclesia verbis illius petit, ut à tali defectione, tantaque vi malitiæ custodiatur: *Custodi, inquit, me Deus,* (ne vel præsumtis opinionibus fascinata, vel auctoritate hominum abrepta, vel etiam formâ tuâ servili offensa, te abnegem aut rejiciam:) *nam confido tibi,* (salutis meæ causa in mundum venturo.) Hæc enim prima hujus Psalmi verba Ecclesiæ precantis esse existimamus: quæ autem sequuntur, Christi ad hæc verba respondentis esse, evidentissima probant argumenta. Hinc statim liquet, cur Foeminini Generis Verbum sit *Amartt.* Respondet enim petenti Messias Ecclesiæ; ei-que aperit, qualem Filiam Zionis sit inventurus, humano corpore indutus. Patebit hoc clarius, cum in linguam latinam Spiritus Sancti verba simplicissime transtulerimus; subjectis annotatiunculis, quibus rationem, cur ita translata sint, de singulis reddamus. Sic autem Messias: *Dices, (a) (ò Filia Zionis, (b) quæ nunc,*

(a) *Amartt, dices, pro dixisti.) More Prophetis usitatissimo, qui pro Futuro Præteritum ponunt, ad rei eventuræ certitudinem designandam; vel quia Spiritu Prophetico, tanquam jam facta, futura præviderunt, id quod si hoc loco non observatur, omnia obscura manent.*

(b) *Hoc Filix Zionis nomine Ellipsin Vocativus hic supplendam esse, ostendit*

re confidere (c) mihi, profiteris) Domino, (d) (Messiæ, in corpore humano apparenti, & salutis viam tibi prædicanti:) Tune, (e) (homo tam ignobilis, tam contemptus, tam miser,) Dominus (f) (Messias sis, quem mihi Deus promissit?) Bonum meum, (g) (quod Patribus de futuro Messia promissum legimus,) non super te (h)

A 3

(est,

dit contextus. Respondens enim ejus, cui respondet, nomen subintelligit, nisi aliud expresse ponat. Aliud substituentes fundamento destituuntur.

- (c) Sic enim discipulis suis respondebat: Nunc creditis; sed ecce venit hora, & nunc advenit, ut dispergamini quilibet in propria, & me solum relinquantis, Joh. XVI, 31. 32.
- (d) (Lalhova) Messiam, Mediatorem inter Deum & homines, cum quo Ecclesia loquatur, hîc significari, vix indiget probatione.
- (e) (Attah, Tune?) Qui fabri lignarii es filius, Matth. XIII, 54. 55. 56. Joh. VI, 42. & cruci affixus, 1. Cor. I, 23. Interrogative hæc sumenda esse, ex sequenti patet Pronomine, Attah: quod non sine Emphasi Vocabulo Adonai postponitur, cum præponi soleat; prætereaque retractum habet Accentum, A'ttah pro Attâh: quæ duplex Emphasis non obscure interrogationem indicat.
- (f) (Adonai.) Nomen hoc divinum, & in nominibus Messiæ esse, per multa Scripturæ S. loca comprobant: ut vocem Κόπιος taceamus, qua in N. T. Christus passim vocari solet.
- (g) (Tobhathi, Bonum meum) quod promissum mihi est per Prophetas, de Messia loquentes. Dicitur alias Bonum electorum DEI, Pf. CVI, 5. Bonum Jehovæ, Pf. XVII, 13. Bonum, quod annuntiari essent evangelizantes, dicentes Zioni, regnare Deum, Jef. LII, 7. Bonum promissum Davidi, 2. Sam. VII, 28. nec non Gloria Israël, Luc. II, 32. Gloria Domini super Israël e oriunda, Jef. LX, 1. 2. quam monstrari sibi Moses petiit, & vidit, Exod. XXXIII, 18.
- (h) (Bal alecha, non super te.) Nam, ut Jesaias ait, non forma illi, neque honor. Vidimus eum, sed non erat species, cur desideraremus

425 eum

(est, (i) sicut typice super populo ex Ægypto ex-
eunte, & deinceps super Propitiatorio in Templo
fuit conspicuum. Corona, non aurea, qualis Regum
esse solet, sed spinea super te videtur: nec talem te
cernimus, qualem Messiam animo concepimus atque
expectavimus.) (Num) (k) sanctis (l) (Sacerdotibus,
quos sanctos ipse Deus declaravit; inprimis Phariseis,
sanctitatis decore fulgentibus,) qui in terra (m) (hac
Israëlitica, ubi sedes veritatis & lucis divinæ est,) ipsi
(sunt

*eum. Contemptus & abjectissimus virorum, doloribus affectus, & fa-
miliaris morbo, & velut homo abscondens faciem à nobis, contemptus ita,
ut non æstimaremus eum. c. L. III. 2. 3. Hinc, visis licet miraculis,
tamen ita interrogabant: Quod tu ergo signum edis, ut videamus &
credamus tibi? Quid operaris? Joh. VI, 30. Nec indignum notatu
est, in hujus Psalmi 7. 4. al sephathai, super labiis meis, & 7. 6.
alai, super me hereditas pulchra, illi Judæorum bal alecha non super
te, à Christo opponi. Joh. I, 14. 26.*

(i) (Est) Usitatissimam Hebræis esse Ellipsin Verbi Substantivi Est,
nulla indiget probatione. Quæ quamdiu locum habere potest, ad alias
Ellipses fundamento destitutas temere non est confugiendum.

(k) (Num.) Hic itidem Ellipsin esse He interrogativi, Hebræis fre-
quentissimam, docet contextus.

(l) (Likdoschim, sanctis.) Sanctos hoc loco esse Sacerdotes, vult Po-
meranus, svadet contextus, confirmant varia Scripturæ S. loca, ubi
sanctitas, nempe ceremonialis, internæ & spiritualis admonitoria, illis
tribuitur. Conf. Levit. XXI, 6. 7. 8. Inprimis autem hoc loco
Pharisei innuuntur, quippe temporibus Christi sanctitatis opinione ita
tumentes, ut se ne tangi quidem à populo terræ (sic plebem appella-
runt) paterentur. Pertinent huc verba Jesaiæ, c. LXV, 5.

(m) (Ascher baarez, qui in terra.) Horum verborum, non sine Emphasi
appositorum, hic ratio in aprico est: præsertim si He Emphaticum, Præ-
fixo Beth extrusum, accuratius perpendas.

(n) (sunt; (o) Ecclesiae lumina, à Deo legitima vocatione præfecti, ideoque summa merito pollentes auctoritate:) & Principibus (p) (præfectis ac primoribus Sacerdotum, Synedrii magni assessoribus, ipsisque summis Sacerdotibus, Hannæ & Caiphæ,) in quibus (q) (ob eximiam doctrinæ præstantiam, vitæ sanctitatem, muneris dignitatem) omnis voluntas mea (est, adeo ut ab illorum pendentes ore, salutis nostræ curam illis securi relinquamus, nec putemus perire nos posse, si ipsorum verbis sine omni dubitatione fidem habeamus: his, inquam, num videris (r) Mes-

- (n) (Hemmah, ipsi illi.) Quod cum He Paragogico attentionem omnino meretur, & Emphasin involvit. Nam Phariseorum magna auctoritas, qua illis temporibus eminebant, hic indigitatur: quippe quibus erat lingua magniloqua, Ps. XII, 4. Dicebant enim: Nos sapientes sumus, & lex Jehovæ est nobiscum, Jer. VIII, 8. Lingvâ nostrâ prævalebimus; labia nostra nobiscum; quis Dominus poster? Ps. XII, 5.
- (o) (Sunt) Usitata Ellipsis Verbi Substantivi. Sacerdotes autem & Pharisei fuerunt ex tribu Levi, ideoque legitima vocatione insignes.
- (p) (Veaddire, & Principibus) In statu Regiminis, sine sequente Substantivo: quod itaque ex præcedentibus repetendum, ut Ellipsis suppleatur. Ibi verò sanctorum, i. e. Sacerdotum & Phariseorum, mentio est facta. Horum ergo Principes & Præfecti, Agxules, Synedrii magni Senatores, quorum erat, de Prophetis judicare, his denotantur.
- (q) (Ascher col chephzi bam, in quibus omnis voluntas mea,) i. e. Quos ob eximiam sanctitatem, & officii dignitatem, in pretio habeo, & in quos voluntas mea est propensissima, Act. V, 34. Phariseos enim in magna fuisse existimatione, ex historia Evangelica satis liquet.
- (r) (Videris.) Ita Ellipsin hic supplendam esse, docet contextus, & vaticinii complementum. Nam communis prætextus fuit: Num quis primariorum Sacerdotum aut Phariseorum in eum credit? Joh.

Messias? Hi in te credunt? Nonne te Samaritanum, imo Beelzebub proclamant? (s) Nonne sub anathematis fulmine te Christum profiteri prohibuerunt? (t) En ergo vocem Judæorum temporibus Christi. Cui vero impiæ sui reprobationi Salvator opponit, quæ versiculo quarto sequuntur, & illorum vicissim rejectionem prædicunt: *Multi, inquit, erunt dolores illorum* (Sacerdotum, sanctitatem mentientium, & reliquorum Judæorum, qui eorum temere secuti fuerint auctoritatem. Nam ad) *alienum* (Regem, id est, Imperatorem Romanum, me repudiato,) *properabunt*, (tanquam ad refugium, idque summâ præcipitantia, ne forte e vinculis me Pilatus dimittat, uno omnes ore vociferantes; *se non habere Regem, nisi Cæsarem.* Qui vero Cæsar paulo post eos gravissime affliget, & quamplurimis acerbissimisque doloribus afficiet.) *Non libabo* (non offeram Deo, ut unicus Sacerdos, & solus Mediātor, sed rejiciam) *libamina* (& omnem cultum externum) *illorum*, (qui me contumacissime blasphemabunt, & extirpatum ibunt,) *ex sanguine* (meo, quo effundendo manus suas impiissime polluent, Jes. I, 15. cujusque reatum ac supplicia, ut in se & posteros suos irruant, præfracte ipsi postulabunt, Matth. XXVII, 25. nullâ poenitentia sequente: & meorum, quibus occidendis cultum Deo non contemnendum præstari sibi persuadebunt, Joh. XVI, 2.) *nec feram*

VII. 48. Ergone vere agnoverunt principes, quod hic vere sit Christus? Joh. VII, 26.

(s) Joh. IIX, 48. Luc. XI, 15.

(t) Joh. IX, 22. XII, 57.

ram nomina illorum super labiis meis, (æque, ut illi super me bonum suum videre noluerunt, ut in me crederent. Hinc dicam: *Lo ammi*, non hic est populus meus, Hof. I, 9. Non agnosco vos; recedite à me, operarii iniquitatis, Luc. XIII, 27. Abnego, qui me abnegarunt, Matth. X, 33.)

Ex his liquido apparere arbitramur, ea hic Messiam prædixisse, quæ, temporibus ipsius facta esse, expressis verbis Evangelistæ annotarunt. Cum igitur hæc interpretatio verborum proprietatem sequatur, contextui & scopo Psalmi aperte congruat, nec Analogiæ fidei ullo modo adversetur: temeritatis, aut novitatis (Ecquid enim sensu Spiritus divini antiquius?) nos jure argui posse haud putamus; præsertim eventu huic vaticinio exacte respondente. Ecquem enim fugit, causam *αἰνίσλας* Judæorum non minimam fuisse, quod criteria Messiae non bene discernere, confuso statu Exinanitionis, quem vocamus, cum statu Exaltationis? Nam plurimi ea tantum signa, quæ ad ejus gloriam & conditionem illustriorem pertinent, oculis ad cœlestia cæcutientibus requisiverunt: in iis vero, quæ humilitatem, & cruciatus ejus delinearent, raris fuerunt cæciores; quia miracula, quæ præsentem illum indicabant, crucis mysterium, rationis humanæ captum longè superans, deformarat. Hinc ad ipsam lucem caligarunt, & miracula desiderarunt, in maxima copia miraculorum. Imo de ipsis Christi discipulis, cum proficiscens Hierosolymam, ad contumelias, ad sputa, ad flagra, ad horrendum crucis supplicium se ire significaret, expresse dicitur, *illos nihil horum intellexisse, sermonem pro obscuro habuisse, nec, quid diceret, percipisse.*

B

427 pisse.

pisse. * Quali in eum animo ipsi fratres ejus fuerint, legi potest Joh. VII, 3. 5. Tanta cæcitas mentis est humanæ, Spiritu Sancto eam non collustrante! Tanta sunt impedimenta luminis divini! Inprimis vero auctoritatem Pharisæorum temere sequentes hisce tenebris imersi fuerunt. In his enim Deus hujus seculi mentes à Deo avulsas excacaverat, ut eas illustratio Evangelii de gloria Christi non irradiaret. * Cum enim ordinem salutis à Christo monstratum, *** quo respicere, & quæ Deus præcepisset, facere jubebantur, (*4) respuerent, ideoq; in morte spirituali permanerent: quid mirum, eos videntes non vidisse, nec audientes audivisse? Velamen cordibus impendebat: quod non, nisi ab iis, qui se ad Christum converterent, auferbatur. (u) (*5.) Nimirum ad vitam spiritualem est resur-

* Luc. XIII, 34.

** 2. Cor. IV, 3. 4.

*** Matth. IV, 17.

* 4.) Joh. VII, 17.

(u) Quid velamen sit, bene explicat Apologia Augustanæ Confessionis: *Velamen*, inquit, intelligit Paulus, humanam opinionem de tota lege, Decalogo & Ceremoniis, videlicet, quod hypocritæ putant, externa & civilia opera satisfacere legi Dei, & sacrificia, & cultus ex opere operato justificare coram Deo. Tunc autem detrahitur nobis hoc velamen, hoc est, eximitur hic error, quando Deus ostendit cordibus nostris immunditiam nostram, & magnitudinem peccati. Ibi primum videmus, nos longe abesse ab impletionem legis. Ibi agnoscimus, quomodo caro secura atque otiosa non timeat Deum, nec vere statuat, nos respici à Deo, sed casu nasci & occidere homines. Ibi experimur, nos non credere, quod Deus ignoscat & exaudiat. Cum autem, audito Evangelio, & remissione peccatorum, fide erigimur; concipimus Spiritum Sanctum, ut jam recte de Deo sentire possimus, & timere Deum, & credere ei &c. p. 84.

* 5.) 2. Cor. III, 16.

furgendum, oculique fidei sunt aperiendi, antequam videas. Sic enim Paulus: *Excitare, qui dormis, & resurge e mortuis, & illucescet tibi Christus.* * Quod qui nolunt facere, qui malunt in tenebris & morte perseverare, quam ad vitam spiritualem, mente verè immutatà, reverti; illis obscura obrectaque manent, quæ alioqui clarissima apertissimaque forent.

Patet ex his, quam misera & dolenda eorum sit conditio, qui literarum studiis dant operam, neglecta vera ad Deum conversione: hoc est, qui in studiis sapientiæ versari volunt non resipiscentes; & erudiri cupiunt, ruditatem non exuentes, imo eam mordicus tenentes, atque honestatis aut decori nomine defendentes; qui illuminari, & in cæcitatibus tenebris permanere simul expectant. Non enim hi magis cœlestis veritatis radiis, quam solis splendore cæci illustrantur. Quæ igitur discunt, ea non intelligunt: fidem habent in ore, non in corde: agnitionem Dei verbis profitentur, factis abnegant. Summatim, non inveniunt in Christo, quod mentis vanitate cupiunt: hinc & ipsum, & vias ejus despiciunt; cupiditatum suarum mancipia, & Ecclesiæ, quamdiu tales manent, purgamenta. Perpendamus id hoc inprimis tempore, quo solenni ritu recitandæ Leges Athenæi nostri redeunt. Nam qui ut cæci, qui ut mortui, qui velamine cordibus obducto accesserint; illi audientes nec audient, nec obsequi legibus, prout decet, cupient: qui vero è morte spirituali ad vitam, quæ ex Deo est, resurrexerint,

* Eph. V, 14.

rint, & Spiritus Sancti gratiæ locum dederint; obsequium illis non denegabunt.

Adferamus ergo animos ad Christum conversos, & Spiritus Sancti gratia immutatos: tunc nec dignis Christiano fructibus solennitas, nec debito obsequio Leges, nec prospero successu studia destituentur. Huic vero destinatus est Actui dies crastinus, horis à IX. matutinis: ubi simul, curante *Viro Clarissimo*, GEORGIO DANIELE SEYLERO, CON-Rectore & Collega nostro *Æstumatissimo*, juventus in classes superiores evecta lustrabitur. Ut ergo Proceres hujus Regiæ Civitatis, VIRI MAGNIFICI, GENEROSI, AMPLISSIMI, CONSULTISSIMIQUE, DNN. BURGGRABIIUS REGIUS, PRÆSES, PRÆ-COSS. ATQUE COSS. PATRONI ac NUTRITORES Gymnasii submisso observantiæ cultu prosequendi; nec non *Excellentissimi*, *Plurimum Reverendi*, *Prænobiles*, *Nobiles*, *Spectabiles*, *Præstantissimi*, *Humanissimique*, *Fautores & Amici Honoratissimi*, præsentia sua honorifica hanc cohonestent solennitatem, qua decet, reverentia humanitateque rogamus. P. Elbingæ, XIII. Septembr. A. O. R. M DCC XXX.

